

RIIGIKOHUS

PÕHISEADUSLIKKUSE JÄRELEVALVE KOLLEEGIUM

KOHTUMÄÄRUS

Eesti Vabariigi nimel

Kohtuasja number	3-4-1-57-14
Määruse kuupäev	26. jaanuar 2015
Kohtukoosseis	Eesistuja Priit Pikamäe, liikmed Indrek Koolmeister, Saale Laos, Jaak Luik, Tambet Tampuu
Kohtuasi	Riigilõivuseaduse § 56 lg-te 1 ja 19 koostoimes lisaga 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) põhiseaduslikkuse kontroll osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 7 000 000 krooni kuni 8 000 000 krooni tuli apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 260 000 krooni
Menetluse alus	Harju Maakohtu 27. novembri 2014. a määrus tsiviilasjas nr 2-07-31217
Asja läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

Jätta Harju Maakohtu taotlus läbi vaatamata.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. Harju Maakohus jättis 12. märtsi 2010. a otsusega rahuldamata OÜ Kurik&Partnerid hagi Märt Velleste ja Aivi Velleste vastu 11 021 116 krooni 9 senti maksmise kohustuse täitmise nõudes.
2. OÜ Kurik&Partnerid esitas Harju Maakohtu 12. märtsi 2010. a otsuse peale 20. aprillil 2010 apellatsioonkaebuse, mille eest tasus MM Grupp OÜ riigilõivu 260 000 krooni.
3. Tallinna Ringkonnakohus rahuldab 8. detsembri 2010. a otsusega osaliselt OÜ Kurik&Partnerid apellatsioonkaebuse, tühistas Harju Maakohtu 12. märtsi 2010. a otsuse ja saatis tsiviilasja uueks läbivaatamiseks esimese astme kohtule.
4. OÜ Kurik&Partnerid õigusjärglane OÜ Artwall ALT esitas 15. augustil 2013 Harju Maakohtule avalduse tagastada tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 150 lg 1 p 1 alusel ettenähtust rohkem tasutud riigilõiv 13 217 eurot 2 senti.
5. Harju Maakohus tunnistas 27. novembri 2014. a määrusega põhiseadusega vastuolus olevaks ja jättis kohaldamata riigilõivuseaduse (RLS) § 56 lg-d 1 ja 19 ning lisa 1 (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 7 000 000 krooni kuni 8 000 000 krooni tuli apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 260 000 krooni. Kohus leidis, et nõutud riigilõivu määr ei olnud menetlusökoonomia ja õigusemõistmise kulude kandmises osalemise eesmärkide saavutamiseks proportsionaalne abinõu. Kohus rahuldab OÜ Artwall ALT riigilõivu tagastamise avalduse osaliselt ja tagastab apellatsioonkaebuselt enamtasutud riigilõivu 7813 eurot 20 senti.
6. Harju Maakohtu määrus jõudis Riigikohtusse 27. novembril 2014.

MENETLUSOSALISTE ARVAMUSED

7. Riigikogu ei esitanud Riigikohtule seisukohta vaidlustatud sätete põhiseaduspärasuse kohta.

8. Hageja leiab, et vaidlustatud riigilõivuseaduse sätted on põhiseadusega vastuolus.

9. Kostjate hinnangul on vaidlusalused sätted põhiseadusega vastuolus.

10. Õiguskantsler on seisukohal, et põhiseaduslikkuse järelevalve ei ole praeguses asjas lubatav. Hagiavalduse lahendamise kohta ei ole tehtud jõustunud kohtulahendit, mistõttu Riigikohus saaks hinnata tähtaja järgimise nõude täitmise tõttu riigilõivumäära põhiseaduspärasust. Samas jõustus 1. juulil 2014 tsiviilkohtumenetluse seadustiku ja täitemenetluse seadustiku rakendamise seaduse (TsMSRS) § 2¹ lg 1, mis sätestab eriregulatsiooni tsiviilkohtumenetluses 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 kehtinud määras tasutud riigilõivu osaliseks tagastamiseks. Seetõttu ei ole hageja õiguste kaitseks ja enamtasutud riigilõivu tagastamiseks põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus vajalik ega lubatav. TsMSRS § 2¹ lg 1 on olemuslikult lahutamatult seotud 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 kehtinud riigilõivuseadusega. Harju Maakohtu 27. novembri 2014. a määruses kohaldatud 31. detsembrini 2008 kehtinud riigilõivuseaduses sätestatud riigilõivumäär enamtasutud riigilõivusumma arvutamiseks on vastuolus TsMSRS § 2¹ lg-ga 1.

11. Justiitsminister leiab, et kuna kohus on tõlgendanud valesti kehtivat õigust ning jätnud kohaldamata TsMSRS § 2¹ lg 1, siis ei ole vaidlustatud riigilõivuseaduse sätted asjassepuutuvad ning Harju Maakohtu taotlus tuleb jätta rahuldamata.

PÕHISEADUSEGA VASTUOLUS OLEVAKS TUNNISTATUD SÄTTED

12. Riigilõivuseaduse (RT I 2006, 58, 439; RT I, 22.12.2010, 1) § 56 „Hagiavalduse, avalduse ja kaebuse läbivaatamine” lg-d 1 ja 19:

„(1) Hagiavalduse esitamisel tasutakse riigilõivu lähtuvalt hagi hinnast käesoleva seaduse lisa 1 järgi või kindla summana.”

[---]

„(19) Tsiviilasjas tehtud maakohtu otsuse peale apellatsioonkaebuse esitamisel tasutakse riigilõivu sama palju, kui tuleb tasuda hagi või muu avalduse esialgsel esitamisel maakohtule, arvestades apellatsioonkaebuse ulatust.”

13. Lisa 1 riigilõivuseaduse juurde „Riigilõivu täismäärad avalduse esitamise eest tsiviilkohtumenetluses” (1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis) väljavõte:

Tsiviilasja hind kuni, k.a	Riigilõivu täismäär
7 000 000	[---]
8 000 000	260 000

KOLLEEGIUMI SEISUKOHT

14. Põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse seaduse (PSJKS) § 9 lg 1 järgi saab esimese või teise astme kohus algatada põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse, kui on jätnud asjassepuutuva õigustloova akti kohtuasja lahendamisel kohaldamata. Kohtuasja lahendamine hõlmab nii kohtuasja sisulise kui ka asjaga seotud menetluslike küsimuste lahendamise. Praegusel juhul on Harju

Maakohus algatanud põhiseaduslikkuse järelevalve kohtumenetluse kohtuasjaga seotud menetluslikku küsimust lahendades, määrates ja välja mõistes tagastatava riigilõivu.

15. PSJKS § 14 lg 2 esimese lause kohaselt on kohtu algatava konkreetse normikontrolli lubatavuse eeldus kontrollimiseks esitatud sätte asjassepuutuvus (Riigikohtu üldkogu 22. detsembri 2000. aasta otsus asjas nr 3-4-1-10-00, p 10). Kolleegium on leidnud, et sätte asjassepuutuvuse üle otsustamine eeldab mõnel juhul ka selle hindamist, kas konkreetse normikontrolli algatanud kohus on õigesti tõlgendanud põhiseaduse vastaseks tunnistatud normi, samuti norme, mis määratlevad põhiseaduse vastaseks tunnistatud sätte kohaldamise tingimused ja ulatuse (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 31. märtsi 2011. a otsus kohtuasjas nr 3-4-1-19-10, p 23; 31. detsembri 2014. a otsus kohtuasjas nr 3-4-1-50-14, p 30). Seejuures on asjassepuutuvuse hindamiseks vajalik, et asja lahendav kohus oleks välja selgitanud nii vaidluse lahendamiseks olulised asjaolud (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 9. detsembri 2008. a määrus kohtuasjas nr 3-4-1-15-08, p 17) kui ka kohaldatava õigusnormi (Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 25. novembri 2003. a otsus kohtuasjas nr 3-4-1-9-03, p 12).

16. Harju Maakohus tunnistas 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud redaktsioonis RLS § 56 lg-d 1 ja 19 ning lisa 1 põhiseadusega vastuolus olevaks osas, milles tsiviilasjas hinnaga üle 7 000 000 krooni kuni 8 000 000 krooni tuli apellatsioonkaebuselt tasuda riigilõivu 260 000 krooni. Kohus on konkreetse normikontrolli algatamisel jätnud aga tähelepanuta TsMSRS § 2¹ lg 1, mis sätestab, et tsiviilkohtumenetluses avalduse, hagi, apellatsioon- või määruskaebuse esitamisel 1. jaanuarist 2009 kuni 30. juunini 2012 kehtinud määras tasutud riigilõiv tagastatakse menetlusosalise avalduse alusel, kui avalduse esitamise päevaks ei ole kohtumenetlus jõustunud lõpplahendiga lõppenud, osas, mis ületab riigilõivu tagastamise otsustamise ajal sama menetlustoimingu tegemise eest kehtivat riigilõivumäära rohkem kui 50 eurot.

17. Vaidluse lahendamisel Harju Maakohtus ei olnud kohtumenetlus tsiviilasjas nr 2-07-31217 TsMSRS § 2¹ lg 1 mõttes jõustunud lahendiga lõppenud. Tallinna Ringkonnakohus oli 8. detsembri 2010. a otsusega tühistanud Harju Maakohtu 12. märtsi 2010. a otsuse ja saatnud tsiviilasja uueks läbivaatamiseks esimese astme kohtule. Jõustunud kohtulahendit asja lahendamise kohta tehtud ei ole. Sellest tulenevalt oli ajaline tingimus Harju Maakohtus riigilõivu tagastamise avalduse lahendamisel TsMSRS § 2¹ lg 1 kohaldamiseks täidetud.

18. Kuna hageja 1. jaanuarist 2009 kuni 31. detsembrini 2010 kehtinud määras tasutud riigilõiv 260 000 krooni ületas Harju Maakohtu 27. novembri 2014. a määruse tegemise ajal kehtinud riigilõivumäära rohkem kui 50 eurot, tuli taotluse lahendamisel kohaldada TsMSRS § 2¹ lg-t 1. Eeltoodud osas olid RLS § 56 lg-d 1 ja 19 koostoimes lisaga 1 minetanud TsMSRS § 2¹ lg 1 jõustumiseiga vaidluse lahendamisel asjassepuutuvuse.

19. Asjassepuutuva normi puudumisel ei ole Riigikohus pädev käesolevat asja põhiseaduslikkuse järelevalve korras läbi vaatama. Eeltoodud põhjusel ja PSJKS § 11 lg-st 2 juhindudes jätab Riigikohus Harju Maakohtu 27. novembri 2014. a taotluse põhiseaduslikkuse järelevalve menetluse algatamiseks läbi vaatamata.

Priit Pikamäe

Indrek Koolmeister

Saale Laos

Jaak Luik

Tambet Tampuu

